

Vudi
Alen.

Nulta
gravi
tacija.

Preveo s engleskog
Goran Skrobonja

■ Laguna ■

Naslov originala

Woody Allen

ZERO GRAVITY

Copyright © 2022 by Woody Allen

Foreword copyright © by Daphne Merkin

Serbian translation rights arranged with Skyhorse Publishing, Inc.

All rights reserved

Translation copyright © 2023 za srpsko izdanje, LAGUNA

Za Menzi i Bešet, divne ćerke koje su odrastale naočigled nas i krišom koristile naše kreditne kartice.

I naravno, za Sun Ji – da te je Brem Stoker poznao, imao bi svoj nastavak.

Sadržaj

Predgovor Dafne Merkin	9
Napomene	17
Nema vam povratka kući – a evo i zbog čega	19
Kravlje ludilo	31
Park avenija, visoki sprat, moram da prodam – ili skačem	39
Krilca na žaru, razmahnite se večeras	49
Molim da pravi avatar ustane.	57
Malo šminke nikad nije naodmet	65
Repovi Menhetna	75
Probudite me kad bude gotovo.	81
Gde li sam samo ostavio tu bocu s kiseonikom?	89
Kljukana dinastija	97

Niko živi ni da mrdne	105
Razmisli dobro, setićeš se	113
Izvinite, bez kućnih ljubimaca	119
Novcem se može kupiti sreća – šatro	125
Kad imate Ničea kao ukras na haubi.	131
Preko, unaokolo i kroz, Vaše veličanstvo	137
Ništa kao mozak	145
Rembrant po nosu	153
Odrastanje na Menhetnu	161

Predgovor

Dafne Merkin

NIJE LAKO BITI duhovit. Kao što zna svako ko je stajao na nekom prijemu i slušao nečije viceve s bradom, prislušan da reaguje bleđim ali učtivim smehom, želja da se bude duhovit je sveprisutna, ali retko kad i uslišena. Biti duhovit na stranici, gde ne možete da se oslonite na pravi trenutak, gestove i izraze lica radi naglašavanja ili jačanja komičnosti, može biti još teže. Nekada, u vreme koje izgleda daleko, veštinu duhovitosti, pisanja komičnih tekstova koje je *Njujorker* nazivao „uzgrednim“ primenjivali su takvi velikani hitrih prstiju poput Roberta Benčlija, Doroti Parker, Džordža S. Kaufmana i S. Dž. Perelmana. Ovih dana duhovitost, pogotovo u štampi, izgleda mahom kao teži, mukotrpniji poduhvat – navodi, možda, na osmeh prepoznavanja, ali retko kad na kikut ili salve smeha.

Ali tu je zato Vudi Alen. Mnoge njegove dosetke, bile one u esejima ili filmovima, usađene su u našu kulturu: „Ako se ispostavi da ima Boga... najgore što o njemu

možete da kažete jeste da je on u suštini neko od koga ste previše očekivali“ [*Ljubav i smrt*]. Druge su manje poznate ali jednako nezaboravne, i njihov efekt zasniva se na neočekivanom povezivanju visokoparnih aluzija i prizemnog humora: „Radio sam s Frojdom u Beču. Razišli smo se zbog koncepta zavisti zbog penisa. Frojd je smatrao da to treba ograničiti na žene“ [*Zelig*]. Jedna od meni omiljenih fora je satira na račun onih uobraženih pisaca memoara koji pretpostavljaju da se svi interesuju za njihova otkrovenja pa zato na razdražujući način pokušavaju da prikriju svoje tragove. Ta fora je iz „Izbora iz Alenovih beležnica“, prve priče u njegovoj drugoj zbirci, *Bez perja*, objavljenoj 1975. (Prva je bila *Sad smo kvit* iz 1971) „Da li da se oženim sa V.? Samo ako mi kaže i ostala slova svog imena.“ Treća zbirka, *Nuspojave*, objavljena je 1980, a četvrta, *Puko bezvlašće*, pojavila se 2007.

Tu je takođe i sprdanje na račun otmene opservacije Emili Dickinson, koja ima funkciju epigrama za *Bez perja* („Nada je nešto s perjem“), i koju Alen mukotrpno i urnebesno ispravlja: „Kako je samo pogrešila Emili Dickinson. Nada nije 'nešto s perjem'. Ispostavilo se da je to nešto s perjem moj sestrić. Moram da ga vodim kod jednog specijaliste u Cirihi.“ Da ne prenebregnemo uvod u „Razmatranje fizičkih pojava“: „Neupitno je da li postoji nevidljivi svet. Nevolja je u tome što ne znamo koliko je on daleko od centra grada, i do koliko kasno je otvoren?“ U toj knjizi je možda najdragocenija priča „Kurva iz Mense“, o osamnaestogodišnjoj studentkinji s

Vasara koja se ujedno bavi poslom prostitutke. Madam za koju ona radi ima master iz komparativne književnosti, a specijalnost osamnaestogodišnjakinje je uspostavljanje intelektualnog opštenja s mušterijama. Ona ume da drobi i drobi o *Mobi Diku* („Simbolizam dodatno košta“) i nedostatku „supstrukture pesimizma“ u *Izgubljenom raju*. Ta priča je jednostavno genijalna – i za umiranje od smeha.

Ali mogli bismo tako bez kraja i konca. Zbirka *Bez perja* objavljena je, koliko god to bilo teško poverovati, pre bezmalo pola veka i provela je četiri meseca na listi bestselera *Njujork tajmsa*. Ona je zacementirala Alenov ugled promućurnog šaljivdžije, nastavka zlosrećne, krotke ličnosti iz njegovih filmova, ali s gotovo neprimetnim udaljavanjem od njegovog samozatajnog gubitništva prema figuri s malo (samo malo) više autoriteta da komentariše nečuveni svet oko sebe. Preostala je karakteristična melanholična podloga – ono što je sam Alen pominjao kao anhedoniju (nesposobnost uživanja) – i urbano stanište, kao i pesimistični pogled koji učestvuje u apsurdnom i boji sve što mu se nađe pred očima, od ljubavi, seksa i smrti do spomenika kulture. U odeljku pod nazivom „Prognoza“, ponovo u „Razmatranju fizičkih pojava“, on navodi tobože mudre izreke grofa iz šesnaestog veka po imenu Aristonidis. „Vidim veliku ličnost“, deklamuje taj mudrac, „i ona će jednog dana za čovečanstvo izumeti komad odeće koji će se nositi preko pantalona kao zaštita prilikom kuvanja. I naziv će tom komadu odeće

biti 'kecala' ili 'kebelja'. (Naravno, Aristonidis je mislio na kecelju.)“

Ako se za komičare, kao i za trinaestogodišnje pijaniste iz Azije, može reći da su vunderkindi, onda se Alen svakako kvalifikuje za taj naziv. On je počeo da prodaje viceve u petnaestoj i izbačen je s Njujorškog univerziteta zato što je mnogo zabušavao, nije radio i nije obraćao pažnju na predavanja. Samo nekoliko godina kasnije, Alen je pisao scenarije za specijale Sida Cezara – izbacivao je šale rafalnom paljbom. Radio je s Melom Bruksom, Leri-jem Gelbartom, Karlom Rajnerom i Nilom Sajmonom, i mogao je da sedi za svojom pisaćom mašinom, kako veli legenda, po petnaest sati bez prestanka, izbacujući dosetke i fore i fazone. (Tu nije bilo spisateljskog bloka.) Onda je tokom šezdesetih nastupao kao stend-ap komičar po Grinič Vilidžu, u *Biter endu* i *Kafeu go go*. Takođe je pisao i režirao slepstik komedije kao što su *Uzmi pare i beži* (1969), *Banane* (1971), *Povampireni Majls* (1973) i *Ljubav i smrt* (1975). Još pamtim kako sam gledala *Uzmi pare i beži* kao otporna, probaj-da-me-nasmeješ šiparica i kako sam prsnula u glasni kikot kad se Alen, u ulozi smotanog pljačkaša banke, podiže papir s rečima: „Imam pištolj.“

A sada, dame i gospodo i nebinarni pripadnici čitalačke publike, vaše strpljenje je nagrađeno. *Auteur* tužnih okica vratio se više od petnaest godina posle svoje prethodne zbirke s novom knjigom čiji je naslov *Nulta gravitacija*. Neki od ovih tekstova pojavili su se u *Njujorkeru*, a drugi

su napisani specijalno za ovo izdanje. Potonji obuhvataju i bolnu priču od pedeset stranica s naslovom „Odrastanje na Menhetnu“, koja je suštinski alenovska u svojoj mešavini romantične melanholije i obrva podignutih u neverici pred još jednom protivrečnošću u „svetu posebno stvorenom tako da ga on nikad ne shvati“.

Alenov dvojnjak je dvadesetdvoгодиšnji Džeri Saks, koji je odrastao u Fletbušu, „u nekoliko oronulih soba u prizemlju desetospratne stambene zgrade od crvene opeke koja je ime dobila po jednom patrioti. Itanu Alenu. On je mislio da bi bolje ime za to mesto, s obzirom na prljavi enterijer, zapušteno lobi i pijanog kućepazitelja, bilo Benedikt Arnold.“* Saks radi na prijemu pošte u pozorišnoj agenciji, uprkos želji njegove majke, „žene trajno lišene šarma“, da postane apotekar. Najcenjeniji član njegove porodice je rođak koji je „govorio kao Aba Eban“.** Saks živi u „pretrpanom jednosobnom stanu u ulici Tomson“ i nervira svoju ženu Gledis (savršeno ime za prvu ženu), koja radi u agenciji za prodaju nekretnina i pohada Gradski koledž kako bi postala učiteljica, svojim „mnoštvom psihosomatskih pritužbi“. On je zaljubljen u Menheten u njegovom najglamuroznijem izdanju, u danima El Moroka i Đina, kad su „lepi ljudi pametno razgovarali“ i pijuckali koktele „tamo gde je snimao Sedrik Gibons“.

* General američke vojske tokom Rata za nezavisnost, poznat po predaji utvrđenja Vest Point Britancima. (Prim. prev.)

** Nekadašnji stalni predstavnik Izraela pri Ujedinjenim nacijama. (Prim. prev.)

Jednog prolećnog dana, on sedi na svojoj omiljenoj klupi na zapadnoj strani jezerceta s modelima jedrilica kad ljupka mlada devojka po imenu Lulu, s ljubičastim očima „iz kojih je virila gradska visprenost“, seda na drugi kraj klupe. Kad joj on kaže kako piše komad o „Jevrejki primoranoj na egzistencijalni izbor“, Lulu ubaci da je ona pisala svoju tezu o nemačkoj filozofiji. „Koncept slobode u Rilkeovoj poeziji.“ Oduševljena je idejom da Saks tim temama pristupi na komičan način, a on reaguje u skladu s tim: „Njeno odobravanje dovelo je do toga da se njegovo teme odvoji, digne kao leteći tanjir i obiđe oko Sunčevog sistema pre povratka.“ I odatle, makar na neko vreme, njih dvoje stupaju u kismet – do onog trenutka kad im veza krene nizbrdo, zbog predložene orgije na koju Lulu sva uzbuđena želi da ode a kojoj Saks prigovara: „Ne bih rekao da sam uskogrud“, izjavljuje on razdraženo, „zato što me ne zanima seks s Mormonskim crkvenim horom.“ Ali opet, pošto je reč o tvorevini Vudija Alena, ne može se očekivati da sreća potraje, je l' tako?

Tu je još osamnaest kraćih tekstova koji se bave svim mogućim temama, od ambicioznih, neuspešnih glumaca koji imaju agente kao što je Tobi Muni iz *Udruženih parazita* preko porekla Pileta generala Coa pa do vikendice, odnosno „ogromne palate u Belgraviji“ gde žive vojvoda i vojvotkinja od Vindzora, s tim da je vojvoda zabrinut zbog toga što ne ume da veže pristojan vindzorski čvor niti zna za najbolji način da se veže leptir-mašna, dok vojvotkinja, „u pokušaju da se zanima nečim, vežba

vatusi po plesnom dijagramu postavljenom na pod“. Jedan esej, „Park avenija, visoki sprat, moram da prodam – ili skačem“, prikazuje lakomost i manipulativnost na tržištu nekretnina, dok drugi opisuje konja koji macka uljanim bojama i postaje traženi slikar. „Repovi Menhetna“ donose nam Ejba Moskovica, koji je „pao mrtav od srčanog udara i reinkarnirao se u jastoga“, posle čega priča klizi u sprdnju na račun kralja prevaranata Bernija Madofa, koji umalo da i sam nije bio reinkarniran u jastoga. Jedan tekst, „Novcem se može kupiti sreća – šatro“, pretvara Monopol u stvarnu igru u visoke uloge koju igraju nekadašnji partneri u firmi *Braća Leman*. Drugi se bavi gomilom neposlušnih pilića dok treći debatuje o vrlinama različitih jastuka, a taj razgovor je smešten u Londonski klub istraživača. Tu je brzo, lukavo šegačenje na račun vouk-kulture, i naravno Holivud koji, sa svojim lažnim sjajem i pseudohijerarhijama, često dolazi na red za porugu.

Sve se svodi na sledeće: Alen nije izgubio ni trunku sposobnosti da zabavi i oduševi, bilo to kroz njegov namerno staromodan stil, koji obuhvata blentavo korišćenje baroknih, dvocifrenih ili opskurnih reči – andrmolja, nadahnuće, sinkopa, kalipigijski, smiraj dana – ili smišljanje nečuvenih, ali neobično prikladnih imena za njegove likove kao što su Hal Roučpejts, Ambrozija Vilbejz, Hju Forsmit, Panufnik, Mori Englvorm, Grosnouz... spisak nije konačan. Tu je i uobičajeni začim koji se sastoji od učenih referenci, od Skrjabina, Rajnholda Nibura i La

Rošfukoa do Strindberga i Turgenjeva. I, da baš ne bude preterano *recherché*, Majli Sajrus. Za propalog akademskog građanina poput mene, možda su najimpresivnije aluzije na fraze kao što je „jato lasti“ i „zvukom gonga izmučeno more“ V. B. Jejsa. Ako pažljivo oslušnete, čujete Alenovo karakteristično izgovaranje reči – suglasnike naglašene dodirom jezika o gornje sekutiće, neutralni a opet strog ton, iznenadno skretanje s najnormalnijih i najprirodnijih zapažanja do krajnje otkačenih komentara.

U ovim sve mračnijim vremenima, kad se čini da je niska ruska bitanga skupljenih očiju namerila da napravi haos u svetu, jedno od malobrojnih utočišta od mraka i očajanja koja su nam preostala jeste laki, golicavi dodir humora sa smelim naletima bezobrazluka, koji nas podseća na to da nije sve u životu samo užasno. Ako je ikada bilo važno da se na scenu uvedu klovnovi, onda je to sada. Evo Vudija Alena.

Napomene

Sledeći tekstovi su se prvi put pojavili u *Njujorkeru*:

„Kravlje ludilo“ (18. januar 2010)

„Molim da pravi avatar ustane“ (10. maj 2010)

„Repovi Menhetna“ (30. mart 2009)

„Gde li sam samo ostavio tu bocu s kiseonikom?“ (5. avgust 2013.; verziju koja je ovde objavljena revidirao je autor)

„Niko živi ni da mrdne“ (28. maj 2012)

„Razmisli dobro, setićeš se“ (10. novembar 2008)

„Novcem se može kupiti sreća – šatro“ (24. januar 2011)

„Preko, unaokolo i kroz, Vaše visočanstvo“ (26. maj 2008)

Nema vam povratka kući – a evo i zbog čega

SVAKO KO JE ikada bacio upaljenu šibicu u spremište tankera s municijom podržaće me kada kažem da i najmanji postupak može da izmami veoma mnogo decibela. U stvari, vrtlog prilično seizmičkih razmera dogodio se u mom životu pre samo nekoliko sedmica a da mu nije prethodilo ništa krupnije od sažetog pisamceta gurnutog ispod vrata naše kuće u gradu. Na tom smrtonosnom letku je pisalo da je ekipa holivudskog filma koji se upravo snimao na Menhetnu zaključila kako je spoljašnjost naše kuće doslovce savršena za celuloidni bučkuriš koji oni trenutno krčkaju i, prođe li i unutrašnjost proveru, oni bi rado da našu kuću upotrebe kao mesto snimanja. Kako sam u to vreme bio zaokupiran spajanjem izvesnih firmi na Volstritu koje je uticalo na moj život bubrega u loju, toj objavi sam dodelio isti red hitnosti kakav sam pripisivao kineskim jelovnicima s dostavom i cedulju

sam odložio u naš kružni registrator. Čitav taj događaj bio je previše tričav da zasluži makar i časno pominjanje među neuronima u konkurenciji za moje sećanje sve dok nekoliko dana kasnije moja žena i ja nismo sastrugali neprepoznatljive ugljenisane ostatke večere koju je kremirala naša kuvarica.

„Zaboravih da pomenem“, rekla je potpaljivačica rodom iz Dablina dok je čistila čađ sa stolnjaka, „dok ste danas bili u poseti onom šarlatanu koji vas redovno rol-fuje*, ovde su bile filmadžije.“

„Ko?“, upitao sam ne naročito zainteresovano.

„Rekli su da su vam poslali obaveštenje. Došli su da pogledaju kuću. Sve im se dopalo osim fotografije na kojoj stojite pored Alberta Ajnštajna, u kojoj su odmah prepoznali foto-montažu.“

„Pustila si nepoznate ljude unutra?“, prekorio sam je. „Bez mog odobrenja? Šta da su bili provalnici ili serijske ubice?“

„Šalite se? S tim kašmirskim džemperima pastelnih boja?“, odbrusila mi je ona. „Osim toga, prepoznala sam onog režisera iz serije *Čarli Rouz*. Bio je to Hal Roučpejt, najnovije holivudsko čudo od deteta.“

„Uzbudljivo zvuči, zar ne?“, dobacila je bolja polovina. „Zamisli da nam gajba bude ovekovečena u nekom megahitu ovenčanom *Oskarima*. Da li su rekli ko glumi u tom filmu?“

* *Rolfing* – alternativno-medicinski postupak čiji je tvorac bila Ajda Rolf (1896–1979). (Prim prev.)

„Samo Bred Ponč i Ambrozija Vilbejz“, zacvilela je *cuisinière*, očito opčinjena zvezdama.

„Žao mi je, tartufići moji mali“, odsekao sam olimpijski nepokolebljivo, „nema šanse da pustim ovamo takav bašibozuk. Zar ste obe pale s Marsa? Samo nam fali banda pavijana da se ulogori na našem neprocenjivom Tabrizu. Ovo je naš hram, naše utočište, koje krase dragulji odabrani u velikim evropskim aukcijskim kućama – naše kineske vaze, moja prva izdanja, Delft keramika, komadi u stilu Luja XVI, andrmolje i koještarije nakupljene tokom života provedenog u kolekcionarstvu. Da ne pominjem to kako mi je potreban apsolutni mir kako bih dovršio svoj monogram na raku pustinjaku.“

„Ali Bred Ponč“, ciknule su žene. „Bio je tako božanstven kao List u *Jesenjoj kilavosti*.“

Dok sam podizao dlan kako bih predupredio dalja moljakanja, zazvonio je telefon i glas kao stvoren za prodaju noževa od rostfraja koji gule i seckaju lanuo mi je u uvo: „Ah – milo mi je što ste tu. Ovde Mari Inčkej. Ja sam glavni producent filma *Veslaj, mutante, veslaj*. Vi tamo sigurno imate nekog anđela zaštitnika, jerbo ste upravo uboli džekpot. Hal Roučpejst je odlučio da upotrebi vašu kuću...“

„Znam“, prekinuo sam ga. „Da snimi scenu. Odakle vam moj privatni broj?“

„Opušteno, baki.“ Nastavio je da govori kroz nos, „Samo sam prelistao neke papire u tvojoj fioci danas, kad smo došli da vidimo gajbu. I uzgred, nije to tek tamo

neka scena već *glavna* scena. Onaj ključni trenutak kada se menja čitava situacija.“

„Izvinite, gospodine Inčvorm...*“

„Inčkej, ali nema veze. Svi pogrešno izgovaraju moje prezime. Ne uzbuđujem se zbog toga.“

„Znam ja šta filmske ekipe ostave za sobom kad jednom okupiraju neko mesto“, rekao sam odlučno.

„Većinom su to džiberi, to ne poričem“, priznao je Inčkej, „ali što se nas tiče – mi obigravamo okolo na prstima kao trapistički monasi. Kad ti ne bismo rekli da snimamo film u tvojoj kući, ni u snu ti to ne bi palo na pamet. A ne tražim da nam finansijski izađeš u susret. Jasno mi je da će me to koštati đavo i po.“

„Ne vredi“, bio sam uporan. „Nema te kinte kojom možete sebi da platite ulaz u hram ovog baje. Hvala što ste nas se setili i čao.“

„Čeknider malo, čiča“, rekao je Inčkej, pokrivši šakom mikrofon dok se meni činilo da razabirem prigušene glasove kako raspravljaju o nečemu nalik na plan o otmici Bobija Frenksa.

Nameravao sam da isključim telefon iz zidnog priključka, kad se on ponovo javio.

„Vidi, baš sam nešto ćeretao s Halom Roučpejstom, koji je nekim slučajem evo ovde pored mene, pa se on zapitao da li bi ti bio voljan da se *pojaviš* u filmu. E sad, ne mogu da ti obećam neku glavnu ulogu već nešto zabavno i značajno što bi ti njušku zalepilo za veliki ekran kao zaveštanje za

* *Inchworm*, eng: gusenica. (Prim. prev.)

potomstvo. Možda i gospođa, s malo dermoabrazije, ako sam to njenu sliku video juče na tvom klaviru.“

„Da glumim u filmu?“ Progutao sam knedlu, osetivši u srcu strujni udar kakav obično bolničari iz hitne izazivaju kod pokojnika ne bi li ih oživeli. „Moja žena je bolno stidljiva, ali ja zaista jesam malo glumio na faksu i u lokalnom pozorištu. Klizao sam se u ulozi Parsona Mandersa u predstavi *Ibzen na ledu*, a još govore o mom nastupu u *Sagnula se da pobedi*. Odabrao sam da igram Tonija Lampkina s nizom facijalnih tikova zbog kojih je publika u Jumi bila u delirijumu oduševljenja. Naravno, znam ja da postoje razlike između scene i filma i da čovek mora da modulira širinu, dopusti sočivima za krupne kadrove da sve odrade.“

„Svakako, svakako“, rekao je glavni producent. „Roučpejst se baš uzda u tebe.“

„Ali on me nikada nije sreo“, pobunio sam se, i nešto mi je u svemu tome zasmrduckalo.

„Zato on i jeste Džon Kasavetes ove generacije“, uveravao me je Inčkejp. „Roučpejst radi na čist instinkt. Dopalo mu se šta je video kad je pretrkeljisao tvoju garderobu. Ko god ima takve sklonosti prema koncu, prirodan je izbor za Šeperda Grimalkina.“

„Koga? Grimalkina?“, ozario sam se. „Kakav je to lik Grimalkin? Možete li da mi ukratko ispričate sinopsis? Dovoljno je ono najosnovnije.“

„Za to moraš da razgovaraš s režiserom. Samo ću reći da je osnovna priča mešavina *Ajkule* i *Persone*. Čeknider

malo. Uključiće se Hal Roučpejst. “Donekle sam razabrao izvesno Roučpejstovo ustezanje da razgovara o svemu tome, i učinilo mi se da je Inčkejp upotrebio izraz „kao jagnje na klanje“. Onda je progovorio novi glas.

„Hal Roučpejst“, zaturbio je. „Mislim da je Mari objasnio da želimo da budeš u najvažnijoj sceni našeg filmića.“

„Možete li mi objasniti nešto o Grimalkinu? O njegovom poreklu, ambicijama, tek toliko da izgradim lik. I samo njegovo ime nagoveštava dubinu duše.“

„Ima on toga na kamare“, saglasio se Roučpejst. „Grimalkinovo stanovište; filozof ali duhovit, uvek zna šta da kaže, a opet snalažljiv s pesnicama. Podrazumeva se da ga ženske samo saleću, da je kao Bo Bramel koji je zahvaljujući medicinskoj etici i sposobnosti da pilotira avionom stekao poštovanje tog vrhunskog zločinca, profesora Dildarijana. Osim toga...“

U tom trenutku, izgleda da je slušalica bila istrgnuta iz Roučpejstovih ruku i ponovo se javio gorljivi Mari Inčkejp.

„Šta kažeš, da zapišemo tvoju gajbu kao dom glavnog junaka?“

„Glavnog junaka?“, otelo mi se, u neverici zbog tako zaprepašćujućeg preokreta. „Kad ću dobiti moje dijaloge kako bih počeo da ih učim napamet?“

Na dugom kraju veze zavladała je tišina, nekako grobna, a onda:

„Roučpejst ne radi po scenariju“, objasnio je Inčkejp. „Njegovo obeležje je spontanost. Mali crpi nadahnuće iz trenutka, à la Felini.“

„Improvizacija i nije neka velika novost za mene“, ubacio sam ja. „Kad sam glumio Polonija u jednoj letnjoj predstavi – neki rakuni su mi ukrali nos od plastelina. Zašto li su samo uradili takvu...“

„Tako je, baki“, prekinuo me je Inčkejp kad sam čuo kako neko treći u pozadini kaže: „Mari, stigla je tvoja tanduri piletina, koliku napojnicu da dam dostavljaču?“

„Vidimo se u utorak, burazeru. Jesu li doneli i papadam?“, bile su poslednje producentove reči koje sam čuo pre škljocanja i zvuka telefonskog signala.

Pošto sam bio u biti osujećeni pantomimičar, prepustio sam se cele nedelje filmovima Marlona Branda i knjigama Stanislavskog. Nisam mogao a da ne razmišljam setno o tome kako je moj život mogao da izgleda da sam pre mnogo godina sledio srce i pristupio Glumačkom studiju umesto što sam odjurio da upišem fakultet za balsamovanje.

Neobaveštenog o tome koliko rano filmske ekipe počinju da rade, u praskozorje na dogovoreni datum trgla me je iz kandži šest pilula za spavanje lupnjava na ulaznim vratima nalik na onu koja se obično povezuje s otkrićem skrovišta Ane Frank. Uspaničen zbog pomisli da je došlo do zemljotresa ili napada sarinom, đipio sam iz kreveta i odskakutao niz stepenište da bih ustanovio kako su ulicu zauzeli šleperi i saobraćajni čunjevi.

„Ajmo, čiča, otkucava nam vreme“, izvestio me je manijakalni asistent režisera, i najednom je hegemonija nosača, električara, tesara i fizičkih radnika nahrupila u kuću vadeći mnoštvo svojih alatki za rušenje. Hitro, filmsku opremu

iz šest kamiona tada su uneli mrzovoljni sindikalni volovi koji su se krajnje profesionalno potrudili da ogrebu, polome ili unakaze svaki predmet u domaćinstvu vredniji od tri dolara. Na zapovest kamermana, bradatog Istočnoevropljanina po imenu Findiš Menzis, ekseri su ukucani u zidove s panelima od mahagonija i velike svetiljke su pokačene samo da bi ih sve najednom počupali i umesto toga ušrafili u originalne gipsane radove u prostoriji. Izranjajući postepeno iz svoje obamrlosti, pobunio sam se kod Marija Inčkejpa, koji je ušao klopajući krem-rolnice dok mu je iz čaše iz *Starbaksa* jamajčanski kapučino curio pravo na centralni medaljon našeg Obusona.*

„Rekoste da ništa neće biti oštećeno“, zakrkljao sam dok je malter otpadao od udaraca čekićem, i dok je Tifanijeva lampa bila dekonstruisana u živopisnu srču.

„Upoznaj se s Halom Roučpejstom, tvojim režiserom“, rekao je Inčkejp ne obrativši pažnju na moju pritužbu dok je nekoliko kromanjonaca sa stalcima za lampe u rukama otvaralo posekotinu u svilenim tapetama s prekretnice veka, veliku upravo kao ona pukotine zbog koje je potonuo *Titanik*.

Suzbivši rastuću sinkopu zarad umetnosti, dograbio sam Roučpejsta i izneo mu svoje glumačke zamisli.

„Bio sam toliko slobodan da smislim malu priču o poreklu“, zapevušio sam, „o ranijem životu, kako bi Grimalkin bio uverljiviji. Počinjem od njegovog detinjstva kad je bio sin putujućeg prodavca vrućeg slatkog peciva. Onda...“

* Grad u Francuskoj poznat po karakterističnim tapiserijama. (Prim. prev.)

„Aha, aha, pazite na šine za nosač kamere“, rekao je Roučpejst dok je šipka mrvila jednu vazu u prah. „Mrka kapa“, uzdahnuo je on s izvinjenjem. „Recite mi, ta stvarčica koja je upravo smrvljena do neprepoznatljivosti – je li to bila dinastija Tang ili Sung?“

Do deset pre podne, kuća je bila preobražena, zahvaljujući nadahnutim naletima kreativnosti Roučpejsta i njegovog scenografa – koji je sigurno imao dijagnozu – iz gradske kuće s Gornje istočne strane, u mavarski kupleraj. Naš nameštaj bio je izbačen zbrda-zdola napolje na ivičnjak uprkos prilično jakoj kiši koja je počela da pada. U mojoj dnevnoj sobi, statistkinje koje su bile zavodnički opružene na jastucima šminkali su u bludnice. Ambrozija Vilbejz, koliko sam mogao da ustanovim, glumila je otetu naslednicu primoranu da udovolji hirovima izopačenog sultana koji je bio zapravo njen prerušeni nutricionista i za koga se udala u spejs-šatlu. Zašto su naše prostorije bile toliko ključne za ovaj propupeli košmar bilo je razumljivo samo geniju kao što je Roučpejst. Za moju ženu, sveprisutna propast bila je mala cena za susret s Bredom Pončom, koji joj je nešto šapnuo na uvo, a ona je odgovorila:

„Ne, prave su.“

Do tri sata popodne moja scena još nije došla na red, i osim malog požara u našoj biblioteci koji su zapalili stručnjaci za specijalne efekte i koji je progutao moj Grilparcerov i Redonov potpisani crtež kredom, svi su izgledali oduševljenom snimljenim materijalom koji se polako nagomilavao. Kad sam čuo da trupa završava u

šest kako bi izbegla da plati eventualno prekovremeno zadržavanje, postao sam nestrpljiv što se moje uloge tiče. Predočio sam tu zabrinutost asistentu režisera, ali on me je uverio u to da je posredi uloga previše ključna da bi se negde zagubila, i zaista, nekoliko trenutaka pre šest, pozvali su me iz podruma gde me je oterala Ambrozija Vilbejz, koja je uporno tvrdila, u temperamentnom ispadu, da je moj tupe dekoncentriše.

„Pošto sada treba da snimamo, da propisno oslikamo Grimalkina“, rekao sam scenaristkinji, „moram da znam nekoliko detalja. Tako će svaka moja eventualna improvizacija biti zlata vredna.“

Pripremao sam se da se upustim u pojedinosti kad su me nabusiti pripadnici pomoćnog osoblja podigli za zadnji kraj okovratnika i tur pantalona, postavili me paralelno s tlom i smestili me dok sam cvilio potrbuške na pod dok mi je neka žena mackala desnu slepoočnicu grimiznom tečnošću. Zatim su postavili pištoljčić tik do vrhova mojih prstiju kao da mi je iskliznuo iz ruke. Rekli su mi da na reč „Akcija“ ostanem nepomičan i ne dišem, što se pokazalo težim nego što sam mislio s obzirom na iznenadni napad silovitog štucanja. Isprva sam pomislio da ne snimamo hronološki, da započinjemo otkrićem mog tela, pa se onda zaplet odvija u flešbeku, ali na reč „Rez“ svetla su se pogasila, vrata su se naglo otvorila i ekipa je u stampedu nahrupila napolje.

„Ti i sobarica možete da dovedete prostorije u red“, rekao je Inčkejz dok je stavljao svoju kapu od tvida na

glavu. „Ostavljaš utisak perfekcionista koji želi da sve bude cakum-pakum.“

„A-ali moj lik – Grimalkin – osovina priče“, promumlao sam.

„Upravo to i jeste“, ubacio je Roučpejst, pokazavši nosačima da ne traće dragoceno vreme unoseći nameštaj natrag unutra. „Svi se zapanje kad natrapaju na njegovo telo. Zbog čega bi se harizmatični polihistor kao Šeperd Grimalkin ubio? Zbog čega, zaista? Do kraja filma oni pokušavaju da to saznaju.“

Dok su kreativni organizator i njegov režiser iščezavali, ostavljajući me do nosa u krhotinama kolekcionarskih predmeta, zapitao sam se šta bi mogao da bude razlog da jedan tankoćutni čovek presudi sebi bez očiglednog razloga i, moram da kažem, jedan mi je pao na pamet.